

ГРІШНИЦЯ

Після італійських акварелів

М. П. Б.

ПЕРЕДРУК з РАНКА

Ціна 5 центів

1911.

Накладом „Рускої Книгарні“ 850 Мейн Стр.
Вінніпег, Канада.

Друком Рускої Друкарні Я. Н. Крета

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

Грішниця.

Нагла візита місцевого пароха „Signor curat'a” в мешканю Рубиновичів викликала надзвичайний переполох. Пан Авраам Рубинович, емігрант-дентиста прибув недавно до Італії з Одеси. Вигнали его з давньої вітчизни революційні заворушення і страшні поразення. Хто міг з Ізраїля, утікач тоді; утік також за моря і гори Рубинович і опинився аж під блакитним небом чудової Італії. Судьба хотіла, що вказано йому остров Капрі, где нога дентисти до тепер не була. Знайшов отже поле до праці — тяжке виправді, але без конкуренції. Початки були досить трудні. Чужий походженням і релігією серед темних, некультурних мешканців, мусів поборювати много пересудів, аби здобути вкінці потрібне довіря до своєї особи і своєї спеціальности.

Згідно йому то удалось. Власне проминав вже рік і зносливий побут серед Італійців здавався йому бути певним, однак не чув себе безпечним; щось его непокоїло. Під вражінням пережитих випадків, нервовий перестрах прошибав п. Авраама при кожній незвичайній обставині. І власне як „Deus ex machina” (несподіване з'явище) на порозі его, стає нагло місцевий інквізитор, всемогучий пан опінії „signor curato” Don Agostino. Гість дивно виглядав. Мав грізне лице, камінне, а его чорні очі прошибали п. Авраама холодно, пригноблюючо. Візита ворожила щось смутного ... В кождім разі, здобуваючи-сь на супокій і відвагу, п. Авраам взявши в свої трясучіся руки пухку, велику до-

лоню пароха і обережно стискаючи її, з усмішкою промовив: Зуб болить — правда, *signor curato*? Один чи більше? Вилічимо, вилічимо! Вчора я отримав знаменитий прилад впрост з Бостону, з північної Америки, коштує 350 франків, не числячи ціла і перевозу.

Страшно! — Але за те *Signor* не буде чув найменшого болю, коли буду вертїти . . . В тїм перервав свою бесїду і замовк збентежений, видячи, як „*Curato*” не дивлячись на зго сердечність, споглядав на него щораз холоднїйше, що-раз грізнїйше. Може *signor curato* я не вгадав? Може хто иньший з зго доїстойної родини тернить? — промовив несміло Рубинович. Але холодний, прошибаючий погляд гостя зще безогляднїйше колов блїде лице емігранта, додаючи зму зще більше тривоги.

То цілковито не відносить ся до Вашої спеціальности, *Caro maestro* — дав ся вкінці чути досить звінкий голос пароха Don Agostino. Сказавши то, парох згїрдно перервав бесїду, відвернувшись до вікна і почав бубонїти загадочно по мармуровім камені білими пухкими пальцями

Дентист збентежений покрутив ся по покою, вкінці пристанув, підійшов до пароха і заклопотано заговорив: — Змилуйте-сь на Бога! Щож отже стало ся *signor curato*?

Парох недбало, тяжко якби пробуджений із сну звернувшись до дентисти, дивлячись на него підозріло, дико. Розглянувшись по мешканю якби чого-сь шукаючи і вкінці із рішучістю ката, приказуючо промовив:

— Маєте сейчас віддалити проч Гразелю!

— Що? Що такого? Яку Гразеллю? Длячого маю її віддалити? — Не розумію. . .

Парох здвигнув раменами значучо і з усміхом іронії крикнув бесцеремоніяльно, начеби у себе дома:

— Маєте її сейчас віддалити від себе — і баста! Я то говорю — чуєте?

— Рубинович споглянув іспиюючо на пароха, почервонів придушуючи внутрішній гнів і промовив з гідністю, рішучо: — Нічо не розумію, *signor curato*. Маю сейчас усунути Гразеллю — правда?

— Добре, але по якій причині? Прецінь то дівчина порядна, без найменьшого закиду — то взір служащих! Правдиво не розумію. — *Signor curato*, звісно всім, як на Капрі трудно дістати порядну служницю; не хочу цим обиджати тутешних парафіянок, бо єсьм тут чужий, недавний. Противно, навіть єсьм вдячний, що у вас я знайшов притуловище і працю, але всьо має свої границі . . . Ми чужинці єсьмо на чужині прямо жертвами пожадливости. Мабуть эще пригадуєте собі *Signor curato*, Францеску Люні, яка перша у мене служила? Цілковитий злодій — щоденно нас бідних обкрадала при цокупці на півтора ліри і то тоді, коли я цілком не мав клієнтів; часом бракувало нам на макарони. . . Або та друга Марієта. . . Ах та! . . . Не хочу про неї зле говорити, але чи можливим було її держати там, де є діти? . . . Нарешті случайно судьба потішила нас Гразеллею — і всьо на добре відмінило ся; она є ходячою економією, она потіхою цілої родини; стереже кожної монети, всюди впно її працьовиту руку, а діти мають з неї і приятельку і опікунку і матір; характер дивно-шляхотний, стидливий. Всі ми тут її

полюбили і прямо цінимо — то рідкий скарб, головно для нас на чужині. А жена моя? — По переходах бур в нашім краю, розстроєна в найвисший спосіб, днесь при ній почала успокоювати-сь, доходити до рівноваги; а як її кохає — як рідну сестру! Reverendo говорить усунути Гразелло? Що жена скаже, що діти? . . . То не може бути! . . .

Signor curato, вислухавши тої апольогії (оборони), позірно начеби змякнув, але можна було пізнати, що гадки змінити не думає.

— Так, так, рішучо так! — Рішучим голосом видав приказ: — Апеляції (відклику) нема!

Рубинович спостеріг, що не є у себе паном в домі що хтось иньший рядить его судьбою і те у свободній Італії у двацятomu столітю. Що то буде дальше? Думав зажурений дентиста: — „Воювати з сьвящеником, чи дати спокій всьому? . . . Руки дрожали ему; темперамент вказував ему ковнір пароха, але на жаль. . . життя вимагає дипломатії (засад у поступованю і обставинах життя.) Не могучи виладувати своєї енергії прямо на попови, почав крутити ся по покою, безладно брав і клав інструмента (прилади медичні) вкінци троха охолонувши, зближав ся до пароха і змушуючи себе до послухности, резигнуючо промовив: — А з рештою signor curato, нехай так і буде . . .

Signor говорите: — видалити Гразелю. Добре! Віддаю її, алеж прецінь треба бути чоловіком! Що я їй скажу? Якаж причина signore?

Товстий і гордий парох, духовна повага в своїй парафії, звисний батіг в часі своїх проповідий — на всяке поступованє, інквізитор чужовірців, оборонець

целібату і паньскої власти, обернувшись до дентисти так енергично, що стіл, о котрий був опертий своїм тяжким тілом — затріщав: Ми . . . ми не можемо ніяким способом дозволити, щоби на острові Капрі безкарно перебувала блудниця! — грізним голосом промовив Don Agostino.

Гразелля? Блудниця? Щож знова Revelendo? змішаний запитав Рубинович.

— Так! Так! І ніякий шануючий себе горожанин не повинен давати притулку подібним эствам! — продовжав дальше строго римско-папський целібатник:

— О Боже мій! . . . Я чув, що в Росії панують легкі обичаї, деморалізація — Справді — не эсьм відвічальний за доптанэ чесноти ангельскої в чужих краях і місцевостях, але у нас в Італії signor maestro, то не може бути! . . .

— Так в Італії! — покірно притакнув дентист.

— Не досить того: — ми знаходимо ся прецінь на острові Капрі, звісній загально із побожності і чистоти обичаїв. Так, signor proessore! Я місцевий парох, як сторож моральності публичної, не можу дозволити, аби серед моїх парафіянок могли знаходити-сь упавші эства, котрі не будучи жонатими. . . Тяжко мені вимовити і обридливо! Спогляньте на свою Гразеллю... проклята гадина! . . . Она . . .

І голос пароха, як у вмлїваючого в трагедії, утихавмираючо, а очі сильно заокруглені блиснули мертвими білками: — Дивіть ся! — она — она не будучи женою, зістала матірю; осоромила свою родину! Безстидна! . . . Правда, на мій приказ вже всі вирекли ся її, але ганьба родичів чим э в порівнаню з ганьбою ці-

лого нашого острова? — Остров Капрі не може на одну хвилю стерпіти, аби нога такої грішницї ступала по эго ґрунті!

— Але-ж Signor curato . . .

— Ніяких „але” Signor professore! ніяких „але”; в тім случаю не може бути жадних „але”. Справа „впадаюча в очи”. Гразелля розпусниця, а хто дає їй прихиливище — прошу простити, — той сам гріх попирає; хто такій служить немогчею, той підтримує гріх і є эго учасником, а отже сам є неморальним, розпусником. — Мабуть, Ви учинили то несвідомо — не хочу Вас цілком підозрівати, але на всякий случай, довідавши-сь раз, ким є Гразелля. думаю, що Ви сейчас відвернете ся від такої істоти — як то учинили всі тутешні мешканці. Ніяка нечистота серед нас не може мати місця, Signor maestro. Най Гразелля іде, где подібних їй істот є много, що зрештою зі смутком і встидом зазначую . . . але не досить на тім, саго maestro. В сих днях обговорювали ми з переднійними парафіянами питає, відносяче ся до Вашої особи.

— Мене? — здивований шелнув дентист.

— Так — Вас. Справа поважна; мої парафіяни вправді суть вдоволені, що Ви тут поселили ся і ділаєте. Людей із сильними зубами днесь так мало, а лікарі серед бідних мешканців якось не спішають ся осідати. Ви-же замешкали тут і приносите многим терпачим правдиву полекшу. — Дійсно. — Але на жаль, Ви є чужовірцем — правда? Парафіяни то спостерегли і і дуже дивують ся, що Ви ще до сеї пори перебуваєте в блуді і не спішите ся забезпечити свого вічного щастя на лоні єдино-спасительної релігії римо-католицької, що-ж Ви на се?

Рубинович тронутий до живого, жахнув ся, хотів щось енергічно сказати, але *curato* звичаєм проповідника, дальше говорив із запалом:

— Видите, то справа великої ваги; застановіть ся над тим — то не жарт. Парафіяни бо почали сумніватися ся, чи годить ся їм удаватись о лікарську пораду до чужовірця? На щастя, я вступив ся за вами, вказуючи на користь Вашої діяльності для них, а вкінці я сказав, — дайте иншого!

— O Signore! — Есьм Вам вдячний.

— Нема за що, нема за що! — але прошу, *signor professore*, уважайте добре на ту обтяжуючу обставину, що эсли до вашого іновірства долучить ся ся — перепрашаю за отвертість — понираня проституції в особі Гразеллі, то — то . . .

І тут *curato* перервав, зробив грізний знак і пустив-сь до дверей: — До побаченя *Signor professore*! Есьм переконаний, що Ви ситуацію зрозуміли і думаю, що при слідуєчій візиті вже не застану у Вас тої жєнщини.

І не чекаючи відповіди і не подаючи руки, вийшов з розмахом.

На середині габінету полишив-сь Рубинович розгніваний: — Що той піп хоче, що він собі думає? — Закликав врешті нервово. В тім увійшла жєна дєнтиста п. Рахиля, роздікавлена предовгою візитою Дон Агостина. Почала-сь оживлена дискусія у двійку. Довго бесідували з собою розгнівані Рубиновичі, аж вкінці п. Авраам нерішучо, запитав ся жєни: — Щож будемо тут робити? Хотячи полишити-сь і не умирати з голо-

ду, чи ж можемо держати Гразеллю на дальше?

— Чи можемо? — додала зі здивованєм Рахиля; то було би підлстою, кривдити так чесну дівчину, а що він нам грозить — чи ж ти вже для того мав би ся стратити посаду-практику? . . . А зрештою, любов ближнього є найбільшим обов'язком.

Блідий і затурбований „professore” ходив великими кроками по комнаті. Укладав пляни, аж вкінці успокоєний, сказав з усміхом до жени: Рахпле! — так! Хто має серце, той має слухність!

Вечером, коли заснули діти, Гразелля задукала до габінету дентисти. Лице її було змінене якимсь невисказаним смутком: — Завтра, Signore, прийде тут моя сестра Тересіна — сказала тихо з жичливістю. Я всьо обдумала, прошу не журити ся. Тересіна молоденька, не має тільки сил що я, але буде працювати для Вас щиро.

Щож то має значити? — моя Гразелле? Яка Тересіна? По що Тересіна? запитав Рубинович.

Signore! — Я завтра відходжу! З трудом прошен-тала Гразелля. — Від'їжджаю. Поїду до Sorrento, або Неаполю. Паньство прецінь не можете обходитись без служниці. У малої Маруккі вирізують ся зубки. Потреба когось. . . Щоби не вибухнути плачем. Гразелля гризла кінець хусточки і хотіла удати спокійну, але не могла приглушити в собі жалю і голосно заплакала.

— Я чула всьо Signore, — я чула, — сказала она, наче-би сама себе стидала ся. Так на жаль — всьо то правда! Я не эсьм сама. . . сподіваю ся . . . великий гріх поповнив ся! — Signore! Я говорила неправду,

але властиво тоді перед пів-роком, я не була певна. Я зрештою . . . яка історія! . . .

— Але-ж Гразеле, полиши-сь у нас — чи думаєш, що тебе виганяєм, або зле думаємо про тебе? — Зовсім ні! — промовив усмиряючи її щирість Рубинович,

— О дякую! . . . Я вірю . . . Але Signore! — Коли-б я полишилась у Вас, напевно умерли-б Ви з голоду. Маленька Маруссі не мала-би що вложити до своїх уст. Досить, коли кине одно слово з проповідальниці наш curato — а до Вас ніхто не прийде. Ні signore! Завтра вже прийде молоденька моя сестра і она . . . а . . . а . . . а.

— Недокінчила. Було чути лише тихий плач, глибокий плач

Коли вчасним ранком увійшов до кухні Рубинович, Гразелі вже не було. На її місци прийшла звинна як гірська коза, нова служача.

— А деж Гразелля? — заговорив Рубинович.

Дівчина пристанула, вклонилася і як-би не знаючи що відповісти, замовкла: — Гразелля . . . Гразелля signore виїхала!

Проминуло три місяці. Одного ранку Рубинович отримав лист з Неаполю:

„Поважаний Пане!

Знаходяча ся в мійскім шпитали Гразелля Борі, котрої стан здоровля безнадійний, багає Вас signore, аби Ви не відмовили їй передсмертній просьбі і ласка-

во сейчас не зволікаючи — прибули.

Tullio Mnetti, директор''

Першим кораблем дентист із женою прибули до Неаполю. Було полудне, коли Рубиновичі станули на порозі шпиталю; за хвильку знайшли ся при ліжку умираючої. Стрінули ся взіймно їх очі — споглянули на себе; серце їм стиснуло-сь. Вигляд Гразеллі переконував, що рахунки з житєм скінчені. Ще хвилька і вже на віки. Видно було по ній, що з найбільшою притомністю і тугою вижидала наїдорожших своїх гостей.

Миле, мелянхолійне її лице догорювало веселим усьміхом. Видно, що на хвильку забула о величенні свого болю. Окружили її приятні серця. . . Хора останком напружених сил, почала горячково шептати.

— Сердечна Вам подяка . . . ах дякую Вам найсердечнійше! Ви чужі, іновірці, Ви прийшли злегчиси біль нещасливій. — Веселійше вмирати. Огорнула мене розпука, жовч мені розляла-сь.

— Алеж дорога Гразелле! Що говориш? — перервав зворушений Рубинович. — Не тратьмо надії; всьо буде добре. Здоровлє поверне і знова разом будемо на Капрі . . . так тебе любимо! Пані Рахиля, очима повними слезий, дивилась на Гразаллю, не маючи сил створити уст.

Тихий трагізм нещасливої знеміг її серце. Умираюча з ледви замітним усьміхом вдячності і солодкого вдоволення, резигнаційно шепнула:

На жаль! За пізно . . . але . . . але моя Маруссі ах! її тут нема; як я бажаю її ще раз побачити, пригорнути до серця; певно вже піросла . . . а моє дитятко мертво . . . породила я — всьо страчене!

— Прошу не мучити-сь розмовою, то шкодить Гразелле!

— Шкодить? — годину скорше, годину пізнійше, *signore* . . . Які Ви добрі — хочеть ся говорити, серце отворити . . . стільки болю! — Ви приїхали, Ви чужі, найдорожші, а він отець . . . отець мого дитяти, він ані відозвався . . . підлий!!! — Два рази . . . два рази порученим листом — може листи не дійшли?

— Где він мешкає? Я поїду по него! — горячково додав Рубинович.

На лиці Гразеллі виступив півусміх, півґримас іронії, погорди . . .

— О нї *signore*! Мешкає він близько — на острові з Вами.

— На Капрі хто? — Хто? — Прошу о адрес, в тії хвили.

— Адрес? — Мадонно!

— Таж Ви эго знаєте — *Don Agostino*.

Смертельним рухом склонила голову. Повіки замкнули-сь; по зниділім тілі дівчини перебігла послідна дрож. Грудн трошки зафілювали; в горлі захарчало і настала тиша — недоказаної тайни.

Рубинович наче-би хотів втримати удітаюче з неї житє; вдивлявся в сьвіжого трупа Гразеллі і читав виображенєм догоряючу решту страшної трагедії. В розгорячованім мозку пригадав собі всьо. Розгаленим спомином дивив ся він на *Don Agostino*, як він в эго мечканю роздєрав із згіршенєм шати над проклятою грішницею, — котрій цьвіт невинности зламав і здох-тав в тіни престола церковного.

— І він мене хотів навертати на свою віру — прошептав із згіршенєм і переляком Рубинович і цофнув ся зімлілий до найблизше стоячої лавки.

Надійшла сестра милосердія (законниця) обоятним поглядом кинула на смертельно-бліде лице Гразеллі і без вражіня, сказала гостям:

— Signori! — Вже нема потреби тут сидіти; зараз вложать її до трупарні . . .

М. П. Б.

Руска Книгарня в Вінніпегу

Руска Книгарня видала доси много книжок, з котрих поручає особливо єї

Слово правди написане сьвященником Петровом	.15
Про чуда сьвятих Дамазія і Панкратія	.10
Правовірний Католик	.10
Христос охотно приймає грішника	.10
Без Бога на сьвіті	.25
Важніші права Канади або Канадські параграфи	.35
Підстава Християнської віри	.25
Вірність папська Ісуса Христа	.5
Оборона віри або поясненє чому маєм вірити в Бога	.25
Фармазони як то 30 господарів записали ся чортові	.25
Оповідання для дїтїй Гарна книжочка з образками	.30
Казки за Жидів	.10
Рицар і Смерть	.05
Домашній Писар або взори руских і англійских листів на всякі случаї, Цїна зн.	.35
Найнові́йше чудо в Ченстохові	.15
Пісні про Канаду	.40
Нові Пісні	.25
Сім Мудрців	.25
О терпеливій Єлені	.25
Найнові́йші чуда в Ченстохові	.15
Пророчества Ісуса Христа	.25
Канадські Оповідання	.15
Закон про відшкодованє робітників	.10
Історія о гарній Магелоні	.25
Коротка історія церкви	.25
Гостинець з Канади	.05
Робітничі пісні про долю канадських робітників	.25

RUSKA KNYHARNIA

850 MAIN ST.

WINNIPEG, MAN.